

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 4

Issue 2

Különszám

Gödöllő
2008

A HAZAI SERTÉSÁGAZAT HELYZETE ÉS PROBLÉMÁI

Bartha Andrea

Debreceni Egyetem, AMTC AVK
4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
barthaa@agr.unideb.hu

Összefoglalás

Összefoglalva elmondható, hogy a magyarországi sertéságazat a következő években – nagy valószínűséggel – nem kerül emelkedő pályára. Az ágazat szereplőinek jövedelemtermelő képessége nem elegendő sem a bővített újratermeléshez, de legtöbbször még a jelenlegi színvonal fenntartásához sem. Ezért az ágazat nem tud kilépni az elszegényedés folyamatából. Ez alatt az értendő, hogy a folyamatos karbantartás és fejlesztés elmaradása miatt egyre versenyképtelenebbé válnak az üzemek, s végül felhagynak a termeléssel. A sertéságazat statisztikai mutatóinak alakulása bizonyítja, hogy ezt a folyamatot csakis közös erővel, és összefogással az ágazat részéről illetve a külső segítséggel lehet visszafordítani. A folyamat, megszüntetéséhez nem elegendő a jóakarát, amelyről egy kistermelő a következőképpen beszél: „a kicsik versenyképessége az állandó jelenlétben, az odafigyelésben, az elmélyült szakmai munkában van, amit csak az elhivatott tulajdonos tud megtenni”. A hazai sertéságazattal még kapcsolatban lévők mindazonáltal reménykednek, hogy az elhivatottság mellett az előbb-utóbb megérkező külső pénzügyi segítséggel problémáikra mihamarabb megoldást találnak. Én nem lehetek pesszimista, hiszen ahogy a mondás tartja: „a remény hal meg utoljára”.

Kulcsszavak: sertéságazat, jelenlegi helyzet, Magyarország

Situation and problems of pig branch in Hungary

Abstract

Summarizing can be related, that the Hungary pork section in the next years – with a big probability – does not get to a rising orbit. The income producing ability of the characters of the section is not enough to the extended reproduction, but at most yet to the maintenance of the present standard. The section cannot quit from the process of the impoverishment because of this. Under this it to be understood, that the firms turn into increasingly more uncompetitive one because of the lag of the continuous maintenance and a development, and they give up the production finally. His establishment proves to the statistical indicators of the pork section that it is possible to turn back this process with exterior help simply. In order to stop this process, the goodwill is not enough.

Keywords: pig branch, current situation, Hungary

Irodalmi áttekintés

Manapság, a folyamatosan növekvő élelmiszerárak háttérben lévő okokat keressük, és a jövőre gyakorolt hatásait vizsgáljuk.

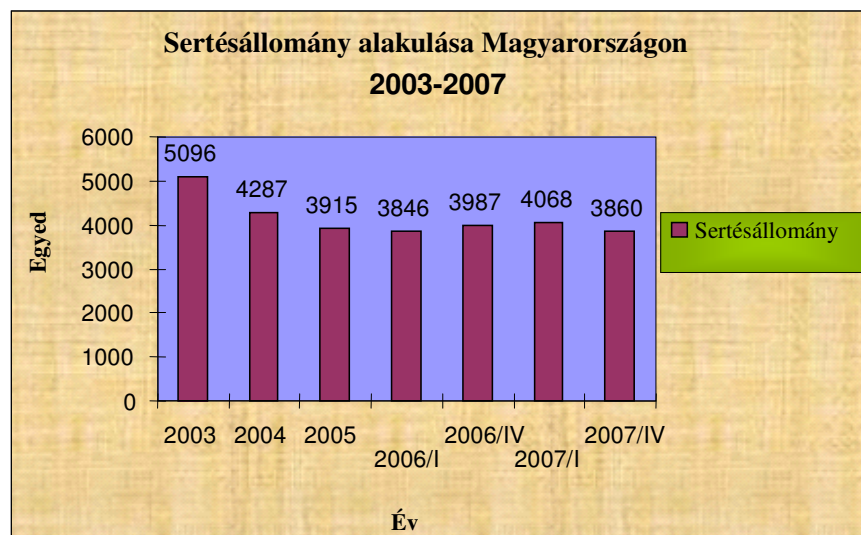

Az bizonyos, hogy hozzájárult az árnövekedéshez az egyre divatosabbá váló bioetanol gyártás, ami közös árualapot igényel az abraktakarmányt fogyasztó állattenyésztési ágazatokkal, így jelentősen megnövelve a takarmány árát, illetve a Távolskeleti fizetőképes keresletnövekedés, ami új piacot jelenthet az unióban felhalmozott termékfelesleg levezetésére. Ennek ellenére hazánkban a sertésenyésztés nehézségekkel küzd, és nemcsak az új piaci lehetőségeket nem tudja kihasználni, hanem a belső fogyasztást is alig fedezi.

A környezetvédelmi előírások betartása a sertésletelepeken, a rohamosan emelkedő magyar takarmányárak, az állattartók földhöz juttatásának megoldatlansága, valamint a szervezetlenség a beszerzési és értékesítési oldalon, mind jelentős hátrányt jelent, és egyben előrevetíti az állatlétszám további stagnálását, vagy csökkenését a magyar sertéságazatban. A jelenlegi 3,8 millió éves hízósertés éppen a magyar belső fogyasztás mennyiségét fedezi, exportra tehát nem jut. Következésképpen megindult az import, és egyre inkább teret nyer.

Sertésállomány alakulása hazánkban az elmúlt 5 évben

Ismeretes, hogy az állatállomány drasztikus csökkenésének oka nem a közel jövőben keresendő, hiszen már a rendszer váltás idején megindult a mai napig tartó mélyrepülés. Az unióhoz való csatlakozás csak felerősítette ezt a folyamatot. Az 1. ábra szemléltetve a sertésállomány változását öt évre visszamenőleg.

1. ábra: Sertésállomány alakulása Magyarországon 2003-2007

Figure 1. Situation of pig herd in Hungary 2003-2007 (year/individual)

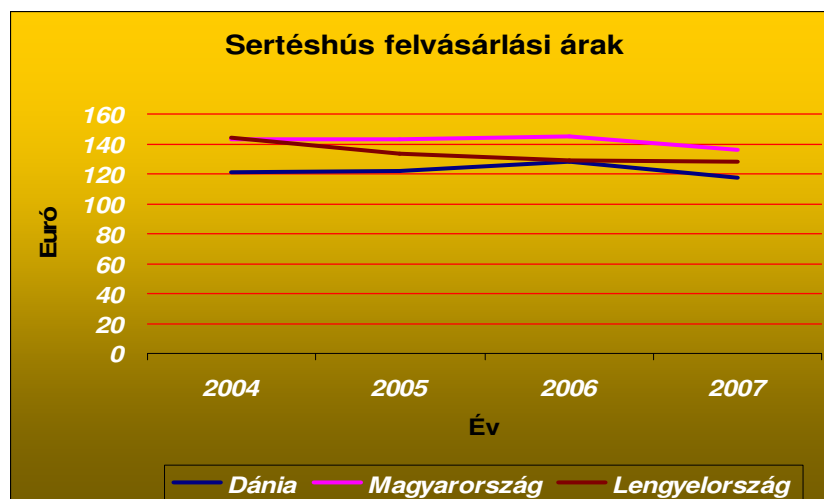
Forrás: KSH, 2007

Az ország sertésállományát az elmúlt 5 évben megvizsgálva látható, hogy 2003-ban még öt millió felett volt az egyedszám. Az EU csatlakozás évében bekövetkezett jelentős létszámbeli csökkenést követően folyamatosan apad. 2006 első negyedévében 3,8 millió darabot jegyezhattünk, ehhez képest az év végére 141 ezerrel gyarapodott az állomány. Ez a létszámbeli gyarapodás 2007 első negyedévéig kitartott, aztán ismét visszaesett az egy évvel korábbi szintre. Ezzel együtt a 10 évvel ezelőtti csaknem félmillió tenyész- és előhasi kocalétszám mára tartósan 300 ezer alá süllyedt.

A kocalétszám csökkenése önmagában nem is adna okot aggodalomra, ha a létszámfogyással párhuzamosan a reprodukciós és felnevelési eredmények javulása következne be. Erről azonban nincs szó, a szaporasági és felnevelési eredmények sem a tenyésztési ellenőrzés alá vont állományok, sem a termelő üzemek átlagában nem mutatnak növekedést (Nábrádi és Szűcs, 2002). A folyamatos csökkenés hatására a magyar piacot továbbra is a keresleti jelleg határozza meg. A kínálat csökkenése miatt, a vágóhidak élő sertést, illetve sertéshúst hoznak be, az alapanyag biztosítására. Az élősertés import 2007 első félévében közel 30 ezer tonna volt, ami 15 %-os emelkedést jelent az előző évhez képest. A sertéshús kivitele viszont, csak 5 %-kal haladta meg az előző évet (KSH, 2007). A sertések behozatalát megkönnyítette az a tény, hogy az import sertések ára alacsonyabb volt a magyar vágóhidra szállítva, mint a magyar áru. Az importot, azután a 2007 nyarán bekövetkezett forint gyengülése nehezítette. Ezen kívül a felvásárlási árak is csökkentek.

A takarmányárak és a felvásárlási árak alakulásának összefüggései

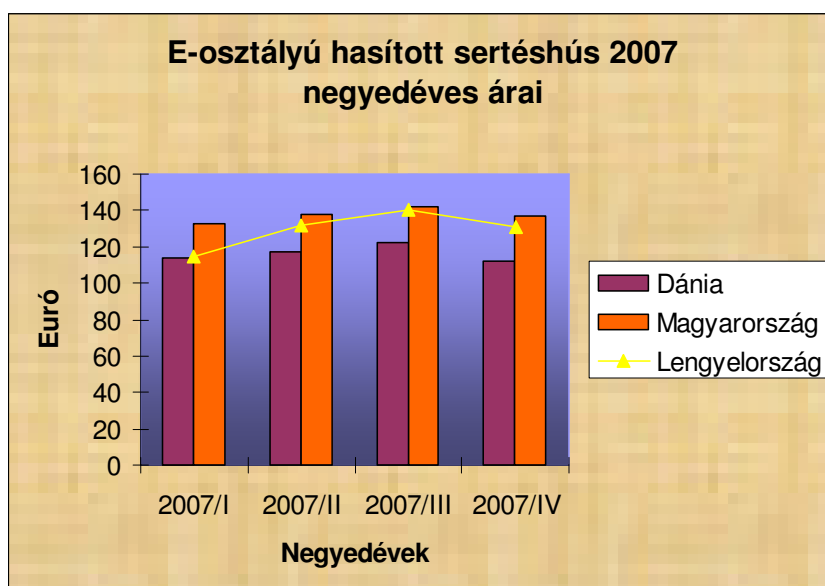

2. ábra: Sertéshús felvásárlási ára Me: euro/kg

Figure 2. Sellingprice of pigmeat (Euro/kg) in Danish, Hungary and Poland
Forrás: Agrárkamara, 2007

Az állomány csökkenésével párhuzamosan 2006 második felétől a felvásárlási árak is csökkentek. Valószínűsíthető, hogy ez is hozzá járult ahhoz, hogy egyre több termelő hagyott fel a sertéshús előállításával. Még Dániában is csökkentek az árak, pedig a sajátos árképzésüknek köszönhetően egyenletes, előre jól tervezhetően tudják jelezni a változásokat a felvásárlók és a termelők számára. (Bartha, 2007) Ha részletesen megvizsgáljuk az elmúlt évben lejátszódott eseményeket (3. ábra) láthatjuk, hogy hazánkban is nehéz dolguk volt a termelőknek. Főként a 2007 harmadik negyedében bekövetkezett felvásárlói ár csökkenésre hívnám fel a figyelmet, hiszen éppen ebben az időben indult meg a takarmány árának erőteljes emelkedése is.

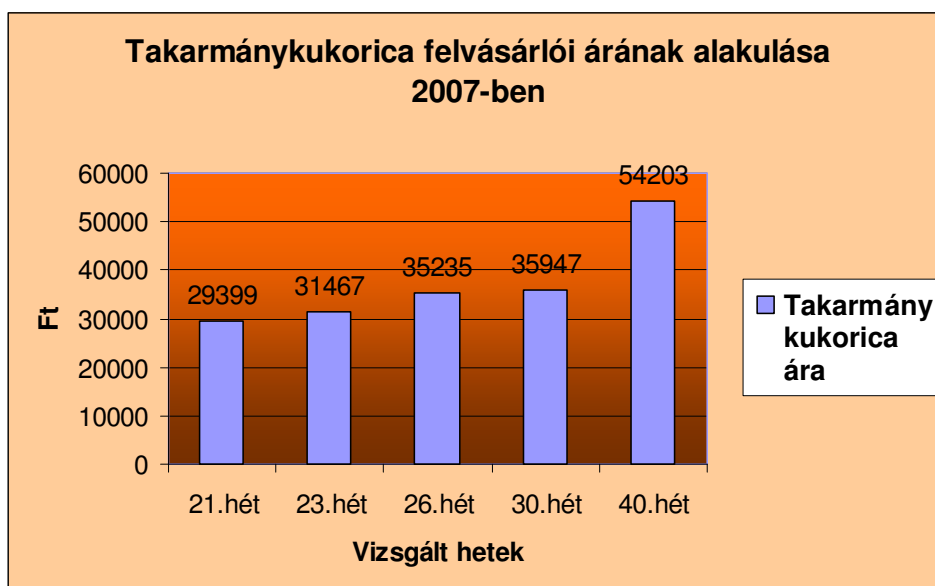

3. ábra: Sertéshús felvásárlási ára 2007-ben, negyedéves bontásban

Figure 3. Selling price of pigmeat in Danish, Hungary and Poland by quarter year in 2007

Forrás: Sertésszövetség, 2007

Ha a 3-4. ábrákat összehasonlítjuk, látható, hogy a példátlanul magas takarmány árakat a termelők nem tudták az eladási árakban kompenzálni, hiszen azok nemhogy emelkedtek, mit ez általában az inputok árának emelkedésekor megszokott tendencia, hanem csökkentek.

4. ábra: Takarmánykukorica felvásárlói ára 2007-ben

Figure 4. Selling price of Fodder corn in 2007 (Ft/examined weeks)

Forrás: Agrárkamara, 2007

A fent bemutatott tényeknek következtében egyre több kistermelő hagyott fel a tevékenységével az elmúlt időszakban. Ez összefüggésben áll az állomány csökkenéssel és veszélyezteti az önellátás lehetőségét, szűkíti a kínálatot, ami importra buzdítja a feldolgozókat.

Mindezek mellett a fogyasztók minőségi sertéshús iránti igényét is nehezebben tudja kielégíteni a termelő, hiszen a megfelelő takarmánykeverék használata az egyik biztosíték a jó minőségű termék-előállításnak. Alapvetően abból kell kiindulni, hogy a közvetlen fogyasztók igénye és a húsipar által támasztott követelmények egybehangzóan a minőséget helyezik az első helyre a vágósertés-előállítás fejlesztési feladatainak rangsorában (Nábrádi, 2007). Ilyen magas takarmányárak mellett csak nehezen lehet ennek a követelménynek megfelelni.

Ezek mellett meg kell említenünk a húsipar jelentős szerepét, hiszen a versenyképesség javításához vertikális összhangnak kell megvalósulnia. A magyar sertést termelő gazdák nehéz körülmények között, de kiállnak a minőség mellett, és ahhoz, hogy partnerek lehessünk a piacon a húsiparnak is fejlődnie kell, hogy a termelők által előállított jó minőséget tovább fokozva bebiztosítsák a magyar sertéshús helyét a fogyasztókban (Udovecz és mtsai, 2006).

Eredmények és értékelés

A hazai sertésvertikum egyéb általános problémái

Magyarországon legnagyobb probléma, hogy szétaprózódott a sertésállomány, hiányzik a szervezeti integráció, nagyrészt elhasználódott a technológiai háttér. Ezzel szemben igaz, a környezetterhelés lényegesen kisebb a vezető sertéstartó országokéhoz képest. Hollandiai sertéstenyésztésből eredő környezetszennyezésnek csupán 15%-a tapasztalható hazánkban. (Racskó, 2003) A szétaprózott állományt tekintve megállapítható, hogy jelenleg a sertéstartók 60%-a 1-2 sertéssel rendelkezik, 25%-a 3-5 sertést tart, míg 8%-a a 6-10-es állomány nagysággal jellemezhető. A 11-25 db sertéssel rendelkező állomány a termelőknek már csak a 6%-át teszi ki. Ilyen körülmények között folyamatosan egyenletes minőségben termelni nem lehet.

Az ágazatot terhelő legfőbb gondok közül - az előzőekkel összhangban - szintén kiemelhető az optimális telepnagyság és a megfelelő állománykoncentráció hiánya. A közgazdaságilag optimális telepnagyság csak hozzávetőlegesen ismert. Tény az, hogy a kisebb állománykoncentráció a folyamatos üzemelést nem, vagy csak nagyon nehezen teszi lehetővé. A kisüzemi termelésnek viszont kedvező a gazdaságpolitikai és társadalmi megítélése (Nagy, 2007). A sertéshústermelésben meghatározó jelentősége van a kisüzemek kocaállományának. Kedvezőtlenebb az épületek kihasználtsága is. A járulékos beruházási és üzemelési költségek magasak lesznek és általában alacsonyabb színvonalú a technikai felszereltség is.

Ugyancsak nehezebb ezeken a szakmai követelmények betartása és a vezetés megfelelő színvonalának biztosítása. Szöllősi (2008) ugyanezt állapította meg a baromfiágazatra vonatkozóan is, tehát ezek a problémák nemcsak a sertéságazatot sújtják.

Az optimális telepek létrehozása során alsó határként 200-300 kocát emlegettek régebben, ma alsó határnak az 500-600 kocás telepeket tartjuk, és optimálisnak a 600-2000 kocás telepeket. Az ennél lényegesen nagyobb telepeken azonban sok állategészségügyi és környezetvédelmi (hígtrágya elhelyezési és kezelési) probléma merül fel (Racskó, 2003).

Irodalomjegyzék

Bartha A. (2007): A magyar sertéságazat problémái. Magyar Mezőgazdaság, 50.

Központi Statisztikai Hivatal 1. (2007): Állatállomány. Statisztikai Tükör, 1. 81.

Központi Statisztikai Hivatal 2. (2007): Állati termékek termelése és fogyasztása Magyarországon, Statisztikai Tükör, 1. 83.

Központi Statisztikai Hivatal 3. (2007): Középpontban az élelmiszerárak. Statisztikai Tükör, 1. 84.

Nagy A. (2007): A versenyképes családi gazdaságok működési feltételeinek elemzése. In.: Agrártudományi közlemények (Acta Agraria Debreceniensis), Különszám, 77-80.

Nábrádi A. (2007): Minőség a sertésvertikumban. Gazdálkodás, 3. 51. 32-50.

Nábrádi A., Szűcs I. (2002): 2. Nemzetközi Sertésenyésztési Tanácskozás: A sertéshús jövedelmezőségére ható fontosabb tényezők. 485-499.

Racskó J. (2003): A hazai sertéshús termelés agrárgazdasági helyzete. Agrárágazat, 12. 20.

Szöllősi L. (2008): Brojler csirke hizlalás ökonómiai helyzete Magyarországon. In: Agrártudományi Közlemények (Acta Agraria Debreceniensis) (megjelenés alatt)

Varga T., Tunyoginé N.V., Mizik T. (2007): Mezőgazdasági árképzés elméleti alapjai és hazai gyakorlata. Agrárgazdasági tanulmányok. Budapest.

Udovecz G., Bélárdi K., Kertész B. (2006): A mezőgazdasági ágazatok önköltség és ágazati eredmény differenciáltsága. Gazdálkodás, 6. 50.

Internet 1: www.akii.hu

Internet 2: <http://sertesszovetseg.hu>

Internet 3: <http://www.amc.hu/huspiacih>

Internet 4: www.rgvi.gtk.szie.hu/upload_files/GTK_agrargazd2_sertes_agazat.ppt

Táblázatok: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>